

Verplicht groen op daken

De 'Wet' volgens Van Scheijndel

Rotterdam, Amsterdam, maar ook Delft, Nijmegen, Apeldoorn, Nieuwegein: de subsidiетeller tikt maar door. Gemeente na gemeente pakt uit met een subsidieregeling voor groene daken. In Limburg neemt zelfs de provinciale overheid het voortouw in deze subsidiетrend. De provincie Limburg stelt samen met 19 Limburgse gemeenten, twintig euro subsidie per vierkante meter groendak beschikbaar. Om die keiharde euro's in ontvangst te mogen nemen, moet het groendak wel aan enkele voorwaarden voldoen: een dakoppervlak van minimaal negen meter, de helling op het dak mag niet groter zijn dan 45 graden en het groendak moet uit minimaal vijf lagen bestaan. "Minimaal vijf lagen, dat slaat nergens op want dat is systeemafhankelijk", reageert Ruud van Scheijndel voorzitter van de Vereniging Bouwwerk Begroeners.

Auteur: Floris Winters

Een groendak – zoals omschreven in sommige subsidievoorwaarden – moet dus uit minimaal vijf lagen bestaan. Zijnde een wortelwerende laag, drainagelaag, filtervlies, substraatlaag en een vegetatielaag. "Maar, wat nu als je een dakbegroeiing aanlegt, bestaande uit vier lagen? Ontvang je dan geen subsidie voor je aangelegde groendak?", vraagt de voorzitter van de Vereniging Bouwwerk Begroeners (VBB) zich hardop af. Hij vervolgt: "In de praktijk zijn er namelijk tal van systemen denkbaar voor begroeiing op daken. Van intensieve daktuinen en multifunctionele gebruiks daken tot extensieve Sedumdaken. Daarbij is er lang niet altijd sprake van een opbouw met minstens vijf lagen. Dat kunnen best drie of vier lagen zijn, maar

ook meer lagen zijn mogelijk. Bovendien zegt het aantal lagen niets over waterretentie, de kwaliteit van de opbouw of over de bijdrage die het groendak levert aan het milieu. En wat is precies 'een laag' en wie bepaalt dat? Het is in de praktijk misschien niet altijd eenduidig te zien waar bijvoorbeeld een substraatlaag eindigt en een vegetatielaag begint."

Met het plaatsen van deze kanttekening op de 5-lagen voorwaarde, wil Van Scheijndel absoluut geen afbreuk doen aan het initiatief van de provincie Limburg en de participerende gemeenten om duurzame maatregelen te stimuleren. "Het is een positieve ontwikkeling dat steeds meer gemeenten de begroeiing van

bouwwerken stimuleren door het aanbieden van subsidiegelden, en dat geldt ook voor de provincie Limburg. Ik wil in dit voorbeeld enkel aangeven dat het moeilijk is om voorwaarden te stellen die aansluiten bij de praktijk. Het is de discussie die we met elkaar moeten aangaan, om te komen tot eenduidige regels en normen voor groendaken. Op dit punt heeft Nederland nog maar een beperkte en kleinschalige ervaring, waarbij er in het verleden ook nog wel eens wat mis is gegaan."

Waterretentie

Volgens Van Scheijndel draait het nu bij veel gemeenten en waterschappen nog vooral om de waterretentie van groendaken, die zorgt dat

Het was rond 1990 dat naast de dakdekker ook Hendrik-Jan de Tuinman op het dak stond

rioolstelsel minder belast wordt. Dat betekent een aanzienlijke kostenbesparing voor de overheid, maar er zou volgens de voorzitter meer aandacht moeten worden besteed aan de totale bijdrage die groendaken aan de maatschappij kunnen leveren: “Al ruim twintig jaar worden er in Nederland begroeide daken en daktuinen aangelegd. Maar nu pas beginnen we te begrijpen wat de bijdrage van groen op daken en tegen gevels voor ons kan betekenen. Een groendak was twintig jaar terug vooral een esthetische ingreep. Nu wordt het door gemeenten vooral gezien als een hulpmiddel bij waterberging. Natuurlijk, kan dat belangrijk zijn. Maar andere voordelen, zoals het positieve effect dat een groendak heeft op het microklimaat in de directe omgeving, wordt echter nog onderschat.”

Van Scheijndel weet feilloos alle mogelijke maatschappelijke voordelen van groendaken op te noemen. Waterretentie, het terugdringen de hitte in de stedelijke bebouwing, opvangen van fijnstof, natuur stimuleren, sociaal aspecten en het herstellen van het microklimaat. “De meeste voordelen kent iedereen wel”, meent hij. “Maar wat weten we nu daadwerkelijk? Over de opname van fijnstof door bijvoorbeeld groene gevels weten we nog relatief weinig. Nu wordt er wel steeds specifieker onderzoek naar de bijdrage van groen gedaan. Echter, we moeten niet nog eens twintig jaar wachten op mooie onderzoeksresultaten, alvorens we de kwaliteit van bouwwerkbegroening in Nederland besluiten te optimaliseren en deze ook grootschalig gaan toepassen.”

Richtlijnen

Wanneer we over kwaliteit spreken, dan beland je al snel in de discussie over richtlijnen, voorschriften en normen. Zo zijn de richtlijnen voor het ontwerpen, de aanleg en het onderhouden van een dakbegroeiing van de Duitse Forschungsgesellschaft Landschaftsentwicklung Landschaftsbau (FLL) vertaald en aangepast naar de Nederlandse regelgeving. Deze richtlijnen zijn ook als criteria opgenomen in de beoordelingsrichtlijnen voor

het certificaat dak- en gevelbegroeiing van de Stichting Groenkeur. De gemeente Rotterdam en de waterschappen in de regio hebben het afgelopen jaar SBR opdracht gegeven een richtlijn op te stellen voor het aanbrengen van een dakbegroeiing op bestaande daken, waarbij uitsluitend waterretentie het doel is. Kortom, richtlijnen genoeg zou je denken?

Van Scheijndel: “Al deze richtlijnen worden in de praktijk inderdaad ingezet, maar dat is niet voldoende. Waarom zou je in Rotterdam geen subsidie mogen ontvangen voor de geleverde bijdrage aan het herstellen van het microklimaat, de binding van fijnstof en het terugdringen van de temperatuur in de stad, om maar enkele voorbeelden te noemen. De rapportages zijn vaak ook niet objectief, en hebben toch vooral de kleur van de opdrachtgever die het rapport betaalt.”

Sturende factor

Een visie over de manier waarop Nederland met zijn daken en gevels in het groen om moet springen heeft hij ook. Het gras is in dit geval echt groener bij de burens. “Zo verplichten verschillende Duitse overheden de toepassing van groen op daken en ze voeren daarmee een voortvarend beleid.” Wanneer er groen aan de natuur wordt onttrokken voor de realisatie van woningbouw, utiliteitsbouw maar ook bij de bouw van industriële projecten, dan is er de verplichting om een bepaald percentage van de daken van een dakbegroeiing te voorzien. De ingeleverde natuur wordt dan op een hoger niveau (het dak) weer teruggegeven. Van Scheijndel hierover: “Zoiets krijgen we in Nederland nog steeds niet voor elkaar. We leggen in Nederland al ruim twintig jaar groendaken aan, maar de Rijksoverheid heeft nog steeds niet de mogelijkheid gezien om te komen met een sturende regelgeving. Het is toch niet zo moeilijk om in een regelgeving, zoals bij het opstellen van een bestemmingsplan, op te nemen dat aan de natuur onttrokken begroeiing op een hoger niveau, zoals op de daken en tegen gevels, teruggegeven moet worden. Er zijn geen verplichtingen op landelijk niveau, waar die er wel zouden moeten zijn.”

“Daarnaast is er veel onduidelijkheid over de eisen waaraan het groendak zou moeten voldoen. Het is de centrale overheid die hierin de sturende factor kan zijn en op basis van de juiste argumenten bepaalt ‘waar’ en ‘hoe’ er groen op gebouwen moet komen. Er zijn geen

minimale eisen voor groene daken en begroeide gevels.” Van Scheijndel gaat zelfs een stap verder in zijn standpunt over de regelgeving: “Misschien moeten we het zelfs nog breder zien en denken aan een Europese wetgeving, specifiek voor dak- en gevelbegroeiing. Zo zijn er al wel Europese regels voor de bouw en bepaalde materialen of voor veiligheidssystemen op daken.”

Groen schrappen

Een dakbegroeiing, daktuin, multifunctioneel gebruiks dak of groene gevel moet je volgens Van Scheijndel juist ook in een breed technisch perspectief zien, als een vast onderdeel van het bouwproces: “De benodigde voorschriften dienen dan bij voorkeur in het Bouwbesluit opgenomen,” meent hij “en zouden bovendien een verplicht onderdeel moeten vormen bij de toetsing van een bestemmingsplan. Echter, zolang de overheid groen op daken en gevels nog niet verplicht heeft gesteld, is de keuze tot het schrappen van het groen in de planfase – als een bezuiniging – door de aannemer, opdrachtgever of ontwikkelaar van een bouwproject al heel snel gemaakt. Alleen zeer milieubewuste opdrachtgevers zullen zich hiertoe niet laten verleiden.”

Vereniging Bouwwerk Begroeners (VBB), opgericht in het jaar 2000 is een belangenvereniging die open staat voor alle disciplines die zich in de meest brede zin bezig houden met bouwwerkbegroeiing. De VBB telt momenteel 14 leden die sterk betrokken zijn bij de totale problematiek van het groen op en tegen gebouwen of bouwwerken. Zo zijn er leden uit de sectoren dakbedekkingen; thermische isolaties; dak- en gevelbegroeiing. Ook zijn er hoveniers en adviseurs lid alsmede producenten van onderdelen voor dak- en gevelgroen. In de toekomst hoopt de vereniging ook leden te verwelkomen uit de wereld van de technische installaties die een relatie hebben tot dak- en gevelgroen.

Teer en groen

De technische kennis die Van Scheijndel bezit, komt niet uit de lucht vallen. Hij begon zijn carrière zelf op het platdak. Als inspecteur bij Vebidak, de brancheorganisatie voor dakdekkers. "Ik heb gedurende mijn loopbaan alle ontwikkelingen wel meegemaakt, van teer tot daktuin. Eerst als inspecteur en later als adviseur. Het was rond 1990 dat naast de dakdekker ook ineens Hendrik-Jan de Tuinman op het dak stond. Ze moesten ineens samen werken. De dakdekker was in die tijd nog erg huiverig voor het aanbrengen van dakbegroeiing. Hij was vooral bang voor daklekkages of problemen met de waterdichtheid van zijn daksysteem. De dakdekker is uiteindelijk nog steeds verantwoordelijk voor de waterdichtheid van het dak en degene die hierop ook de garantie moet

verstrekken. Dus had hij in die tijd liever niet dat de hovenier, of wie dan ook, op zijn dak kwam."

Hij vervolgt: "Daarnaast spraken ze ook elkaars 'taal' niet. Langzamerhand is er gelukkig een betere samenwerking ontstaan: de dakdekker brengt naast de dakbedekking vaak ook al delen van het dakbegroeiingssysteem aan (bijvoorbeeld de drainage- de substraatlaag), waarna de hovenier de vegetatie in de vorm van beplanting of Sedummatten kan aanbrengen. De hovenier hoeft daarbij niet meer rechtstreeks op de dakbedekking te werken. Ook zijn er tegenwoordig samenwerkingsverbanden tussen dakdekkers en hoveniers, maar uiteindelijk zal de hovenier na oplevering de onderhoudswerkzaamheden aan het dakgroen moeten doen."

De gevelbegroeiing is een nog betrekkelijk nieuwe ontwikkeling. Hier neemt, naast de groensystemen en de technische installaties voor het geven van water en voeding, het op afstand besturen van deze systemen via de computer en het Internet een heel belangrijke plaats in. "Een goede samenwerking tussen alle partijen is dus noodzakelijk om de kwaliteit van de begroeiing van bouwwerken te garanderen en te bevorderen", aldus Van Scheijndel"

Profiel schets Ruud van Scheijndel

Ruud F.M. van Scheijndel is voorzitter van de Vereniging Bouwwerk Begroeners (VBB). Bij de afsluiting van de opleiding Weg- en Waterbouwkunde maakte hij in 1965 tijdens de bouw van de Schipholtunnel voor het eerst kennis met bitumen als afdichtingsmateriaal. Sinds 1967 is hij als technisch adviseur in de sector daken werkzaam geweest en heeft hij zich gespecialiseerd op het gebied van bitumen en kunststof afdichtingen op bouwwerken en de problemen die zich kunnen voordoen bij het ontwerpen en in stand houden van daken. Begin 1990 maakte hij in Duitsland voor het eerst kennis met begroeide daken en in 1992 heeft hij de eerste systemen voor begroeide daken in Nederland geïntroduceerd. Direct vanaf het begin stond een goede relatie tussen de sectoren dakbedekking en dakbegroeiing bij hem voorop. Gedurende zijn carrière heeft hij ook veel gedaan aan de scholing van mensen in de branche, gaf lezingen, verzorgde presentaties en workshops voor ontwerpers en opdrachtgevers. Zijn werkgever, Aliso BV, werd in 2003 lid van de VBB, waarvan hij sedert 2008 bestuurslid is. In 2009 werd hij voorzitter van de vereniging en na zijn pensionering in december 2009 zette hij deze functie op persoonlijke titel als onafhankelijk voorzitter voort.